

Heerenveen, 6 april 2022

Resultaten vooronderzoek rekenkameronderzoek Fietsgemeente Heerenveen

Geachte leden van de raad,

De Rekenkamercommissie Heerenveen heeft begin 2022 een vooronderzoek¹ uitgevoerd naar het onderwerp Fietsgemeente Heerenveen. Dit onderwerp scoort hoog op de groslijst 2021-2022 en daarom staat dit onderwerp opgenomen in het onderzoeksprogramma 2021-2022. Met deze raadsbrief informeert de rekenkamercommissie uw raad over de uitkomst van dit vooronderzoek.

Bevindingen in chronologische volgorde

In het Hoofddijnenakkoord 2018-2022 van gemeente Heerenveen heeft de gemeente zich als doel gesteld om een fietsvriendelijke gemeente te worden. Daarnaast is op 8 november 2018 door uw raad de motie “Fietsplan” aangenomen. Deze motie spreekt de ambitie uit om “Fietsgemeente van het Noorden” te worden. Om het Hoofddijnenakkoord en de motie een passend vervolg te geven, heeft de gemeente in 2018 uitgesproken een fietsplan op te stellen dat het fietsbeleid voor de komende jaren moet vormgeven.

Verder is in 2019 de “Fietsagenda Zuidoost-2019-2023” opgesteld. Deze agenda is een samenwerkingsverband van de vijf gemeenten in Zuidoost Fryslân (Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland, Weststellingwerf en Heerenveen). Want fietsen is een duurzame manier van verplaatsen en draagt bij aan de gezondheid en vitaliteit van de inwoners van deze regio.

In het najaar van 2019 zijn twee projecten uitgevoerd in het kader van de “Fietsagenda Zuidoost Fryslân 2019-2023”. In Zuidoost wordt gezamenlijk ingezet op de aanleg van regionale snelfietsroutes.² Het meest in het oog springende voorbeeld is de inzet op het realiseren van een snelfietsroute tussen Heerenveen en Drachten. Er is samenwerking gezocht met de provincie Fryslân om deze ambitie de komende jaren te realiseren, maar er bestaat nog onduidelijkheid of de cofinanciering van de provincie toereikend is om dit project te realiseren.

¹ Een vooronderzoek houdt in dat op basis van de ontvangen informatie van de gemeente de Rekenkamercommissie onderzoekt of er een onderzoeksvoorstel wordt uitgewerkt voor een verkennend of diepgravend onderzoek of dat besloten wordt het onderzoek te beperken tot vooronderzoek. Dit laatste gebeurt indien verder onderzoek niet meer relevante informatie oplevert. De resultaten van het vooronderzoek legt de Rekenkamercommissie dan vast in een raadsbrief.

² Zie raadsbrief van 2 november 2021, kenmerk Z.21.353462/D.21.1493086.

Voor het Fietsplan Gemeente Heerenveen is op basis van bestaande informatie en met inbreng van stakeholders, zoals Fietzersbond, Veilig Verkeer Nederland, provincie Fryslân, in 2020 het “Koersdocument Fietsplan gemeente Heerenveen” opgesteld en besproken in de commissie ROM. De vastgestelde ambitie krijgt haar vertaling in het uiteindelijke Actieplan Fiets. Het “Koersdocument Fietsplan Gemeente Heerenveen” legt drie verschillende ambitieniveaus voor: goud, zilver en brons. Ambitieniveau Goud blijkt nodig om de ambitie “Fietsgemeente van het Noorden” uit de motie waar te maken.

De benodigde middelen per scenario -indicatief, in de uitwerking komen de exacte kostenbedragen:

1. Brons: € 200.000, -
2. Zilver: € 2.200.000, -: brons € 200.000, -plus zilver € 2.000.000, -
3. Goud: € 12.200.000, -: brons plus zilver plus goud € 10.000.000, -
4. Zilver met een gouden randje (voorkeursvariant commissie ROM): PM plus brons plus zilver plus zilver met een gouden randje.

Uw raad heeft zich in de raadsvergadering van 20 april 2021 uitgesproken voor het ambitieniveau dat hoort bij scenario Zilver met een gouden randje waaraan een investeringsbedrag is gekoppeld van € 2.200.000, - plus een PM.

Op 16 november 2021 is het Actieplan Fiets Heerenveen 2030 met een raadsbrief aangeboden aan uw raad waarin het ambitieniveau “Zilver met een gouden randje” staat uitgewerkt. Dit plan biedt de basis voor het nog op te stellen concrete uitvoeringsprogramma.

Bij zowel de totstandkoming van het Koersdocument als het Actieplan Fiets 2030 heeft participatie centraal gestaan. Er is samengewerkt met inwoners, belanghebbenden en andere gemeentelijke beleidsterreinen. Dit participatieproces heeft ertoe geleid dat de maatregelen uit het koersdocument concreter zijn gemaakt, aangevuld zijn en de acties zijn geprioriteerd op basis van de aspecten: onderdeel van het hoofdnetwerk, ongeval locatie, koppelkans (zie hierna), kosten en meldingen vanuit de participatie³.

De Fietzersbond Heerenveen heeft schriftelijk gereageerd, maar dit heeft niet geleid tot aanpassing van het actieplan. Zo gaf de Fietzersbond Heerenveen aan de concrete invulling van het oplossen van knelpunten te missen en “het gouden randje” financieel beperkt. In de reactie van het college staat aangegeven dat het actieplan de basis vormt voor het invullen van het nog op te stellen concrete uitvoeringsprogramma. En wat betreft “het

³ Deze prioritering staat uitgewerkt in hoofdstuk 4 van het Actieplan Fiets Heerenveen 2030 (Mobycon Adviesbureau) van 7 april 2021. Hoog scoort Veilige en comfortabele infrastructuur, waarbij met fysieke maatregelen fietsers voorrang krijgen op de fietspaden binnen het hoofd fietsnetwerk.

gouden randje” luidt de reactie dat dit gezien moet worden als een ingroeimodel om naar het ambitieniveau “goud” te groeien.

Het Actieplan Fiets Heerenveen 2030 bestaat uit een drietal hoofdthema’s: infrastructuur, gedrag en sport & recreatie. Deze hoofdthema’s vormen de basis waarbinnen de acties verder staan gedefinieerd in het Actieplan Fiets 2030. Daarbij zijn ook drie categorieën uitgewerkt die tegemoetkomen aan het ambitieniveau van de raad. Het gaat om de categorie “zilver”, “gouden randje” en “laaghangend fruit”.

De kostenindicatie voor ambitieniveau zilver bedraagt € 2.200.000, - en de voorgestelde acties passen hierbinnen. Bij de daadwerkelijke uitvoering van de maatregelen komen de kosten nauwkeurig in beeld en worden subsidiemogelijkheden onderzocht. Er wordt inzichtelijk gemaakt welke koppelkansen⁴ zich voordoen en welke financiële ruimte kan worden gecreëerd om een aantal acties vanuit “het gouden randje” uit te voeren. Het “laaghangend fruit” kan binnen het dagelijks beheer worden uitgevoerd. Het valt op dat deze acties niet specifiek zijn geborgd in de organisatie. Dit betekent dat de betrokken uitvoerende afdelingen “scherp” moeten zijn dat deze acties ook worden opgepakt en uitgevoerd.

Uit de stukken blijkt⁵ verder dat de financiële kosten nog niet zijn gedekt. Het plan kan -zo staat geschreven- onderdeel worden van het nieuwe raadsprogramma 2022-2025 en bij de financiële afweging worden meegenomen. De nieuwe raad kan dit betrekken bij de Investeringsagenda 2022 en de Perspectiefnota 2022 en afzetten tegen andere financiële wensen vanuit de verschillende beleidsvelden.

Wel is voor de aanleg van de snelfietsroutes een investeringskrediet van € 2.900.000, - opgenomen in de programmabegroting 2022. Uitvoering is daarbij wel afhankelijk van de noodzakelijke cofinanciering vanuit de provincie en de bijdragen van de andere deelnemende gemeenten in Zuidoost.

Uitkomst vooronderzoek Fietsgemeente Heerenveen.

Dit vooronderzoek laat zien dat de besluitvorming met betrekking tot Fietsgemeente Heerenveen heeft geresulteerd in een Actieplan Fiets Heerenveen 2030 met een ambitieniveau “zilver met een gouden randje”. De kosten die de uitvoering van dit actieplan meebrengen bedragen € 2.200.000 plus een PM-post voor “het gouden randje”. In het Actieplan Fiets staan in hoofdstuk 4.2 de “gouden acties” benoemd. Dit zijn de voorkeuren

⁴ Hiermee wordt bedoeld om bij projecten vanuit de afdeling Beheer & Onderhoud aansluiting te zoeken bij projecten uit het Actieplan Fiets Heerenveen 2030. Als voorbeeld: vanuit afdeling Beheer & Onderhoud bestaat de mogelijkheid om voor het egaliseren van fietspaden gebruik te maken van het budget verhardingen en dit te combineren met het budget ontwikkeling mountainbikeroutes vanuit de afdeling Recreatie & Toerisme.

⁵ Zie raadsbrief Actieplan Fiets Heerenveen 2030, kenmerk Z.21.348708/D.21.1495780.

vanuit de commissie ROM. Verder is er nog geen investeringskrediet vastgesteld door uw raad; dit wordt doorgeschoven naar de nieuwe raad. Wel is voor de snelfietsroutes een investeringskrediet vastgesteld van € 2.900.000, - maar besteding van dit bedrag hangt af van de noodzakelijke cofinanciering provincie Fryslân en de financiële bijdragen overige gemeenten Zuidoost.

De Rekenkamercommissie Heerenveen constateert dat in dit stadium het onderzoek beperkt kan blijven tot dit vooronderzoek.

Bestuurlijk wederhoor.

Het college heeft op 5 april 2022 schriftelijk gereageerd op het vooronderzoek Fietsgemeente Heerenveen. Daarbij geeft het college aan dat het zich kan vinden in de door de rekenkamercommissie beschreven inhoudelijke en procesmatige stappen en spreekt zijn waardering uit voor de volledigheid van de raadsbrief. Het is aan de nieuwe raad en college of zij het “Actieplan Fiets Heerenveen 2030” willen opnemen in het raads- en collegeprogramma.

Met vriendelijke groeten,

Rom Afman, rekenkamercommissie Heerenveen

Bijlage:

Brief college van burgemeester en wethouders van 5 april 2022

Kenmerk Z.22.366048/D.221534859 met als onderwerp Bestuurlijk wederhoor vooronderzoek rekenkamer Fietsgemeente